

مەمەدى كورد يان مەمەدى نام؟!.. سەدىق سەعید ۋا ندى

نە يارانى كورد بە در ۋا يى م ۋو، لە پا ۋ چەوسا نەو ەى نە تەو ەى و
جىن ۋا ساي د كوردن و داگىر كوردنى خاك و نىشتمانى ئ ۋمە، ەو ۋى ش ۋا ندىن و
ب ۋ بە ھا كوردنى فەرھەنگ و كولتوورى نە تەو ەى يانەى ئ ۋ مەشيان داو ە. كە
بە ش ۋ كە لە ۋ ابردوو، لە م ۋوومان. ئە گەر ئەوان نە يان تەو ەى ت كورد
لەو ۋ ۋ گە يەو ە بس ۋ نەو ە، ئەو ۋ مەبەستيان بوو ە وەك نە تەو ە يەك
دوا كە وتوو، نەزان، ب ۋ ئاگا لە دنيا، ب ۋ م ۋو و فەرھەنگ، پ ۋ ناسە
ب كەن. لاپە ۋ ەى م ۋو نە يارەكانى كوردش بە تايبەتى ئەو ۋ ۋا تانەى
كورد يان بە سەردابە شكراو ە، پ ۋ ن لەو ۋ نانە. ئەركى ئ ۋ مە يە ئەو
ۋ نانە لە ۋ گەو ە بس ۋ يەو ە و كورد وەك ئەو ەى ە يە نىشانى ئەوانى
ترى بدەين. نەك بە چاپ كوردن و ب ۋا و كوردنەو ەى ەند ۋك كت ۋب ئەو ەندەى
ترئەو م ۋو ە ناشرىنەى دوژمنان دە يانەو ۋت، ت ۋ ختر ب كە يەو ە. كە
ەر ئە مەشە ئامانجى ە مەيشە يى نە يارەكانمان.

لەو ۋ وانگە يەو ە يەك ۋك لەو كت ۋبانەى ەو ۋ ۋ كە ب ۋ بە كەم نىشان دانى
كوردو ل ۋ دان لە بىر كوردنەو ە و ت ۋ وانين و ۋ ە ەندى مر ۋ يانەى،
كت ۋبى (مەمەدى كورد) ە كە (ەبدو ۋا ەبدو ۋا) ناو ۋك لە
ئىنگلىزىيەو ە وەرىگ ۋاو ە. ئەم كت ۋبە چى ۋ ۋكى كورد ۋ كمان ب ۋ
دەگ ۋ ۋ تەو ە كە ناو ۋ (مەمەد) ە. مەمەد كورى كارخانە، دواى ئەو ەى
كارخانى باوكى دەمر ۋت، مەمەد چونكە تاقانە يە و باوكى تەنھا ئەو
مندا ۋ ەى ەبوو ە، ئىدى سەر وەت و مىرات ۋكى ز ۋرى لەلايەن باوكىيەو ە
ب ۋ ج ۋ دەم ۋ ن ۋت، وەل ۋ ساويلكە يى و د ۋ كراو ە يى و دەستخە ۋ كوردنى
لەلايەن ھاو ۋ ۋ كانىيەو ە و نەزانىنى خ ۋى بە تايبەتى كە ەشتا گەنجە،
مەمەد د ۋ نەو ە سەر ساجى ەلى و ەرجى سەرمایەى ە يە، لە پ ۋ ناو
ھاو ۋ ۋ كانىدا سەرفى دەكات و ئەوانىش دواى ئەو ەى دەزانن مەمەد ۋ ووت
و ۋ ەجال بوو ە، ئىدى پشتى ت ۋ دەكەن و گا ۋ تەى پ ۋ دەكەن و ۋ گە
نادەن لای دەواری ئەوانىش ب ۋ ن ۋ تەو ە. سەرەنجام مەمەد ەست بە
د ۋ ۋان و شكانەو ە يەكى گەورە دەكات و مەملەكەتى باوكى ج ۋ د ۋ ۋ ۋت و لە
ۋ گەى ك ۋ چكردنىدا ب ۋ مەملەكەت ۋكى تر، دورە تولملوك دەناس ۋت و
دەبنە ھاوژىنى يەكتر.

پاشان لە ك ۋ چكردنەكەى بەردەوام دەب ۋت و دەچىتە مەملەكەتى پاشا
گولنارو پاشاش تەماحى دەچ ۋ تە ژنەكەى و لەو پ ۋ ناو ەدا مەمەد
ۋو ە ۋو ە چەندىن كارى مەحا ۋ دەكاتەو ە، بە ۋام ەموو جار ۋك لە ۋ ۋ

جادوو، دڤو و درنج و ئه فسانه وه، مه مه د ده مڤنڤته وه. تا سهره نجام
گولنار پاشا له نڤو ده چڤت و ئه ویش ده گه ڤته وه نڤو خڤ و عه شیره ته
ده وار نشینه که ی خڤ له بیا باند و وهك پاشایهك خڤی ده ناسڤنڤته وه.
ئه مه چيڤڤکی ژیا نی مه مه د بوو به کورتی. بڤگومان له په راوڤزی ئه و
چيڤڤکه وه، هه روه ها خاسیه ته کڤمه ڤایه تی و که سییه کانی مه مه ده وه،
ده شڤ خوڤنه وه یه کی دیکه بڤ کاره کتهری مه مه د بکه یڤن. له و چيڤڤکه دا
(مه مه دی کورد) وهك کاره کتهرڤکی گڤل، نه زان و ترسڤنڤك، بووده ڤه و
په رپوت ده ناسڤت. به ڤاده یهك که کورده کان که به چه نڤین خاسیه تی
کڤمه ڤایه تی جوان و به رز ده ناسڤنه وه، له و چيڤڤکه دا به
ڤچه وان ه وه یه. ئه مه ش ئاساییه. چونکه کاتڤ نه یاره کت باست ده کات،
یان مڤژووڤکی ڤڤ له چه واشه و شڤوڤنراوت بڤ ده نووسڤته وه، ده بڤ
چاوه ڤوانی هه موو شتڤك بکه یڤت. به تایبه تیش که چيڤڤکی مه مه د
مڤژوو نووسڤکی عه رب ده یگڤڤڤته وه، وهك ئه وه ی له سهره تای کتڤبه که
نووسراوه.

بڤیه به تڤگه یشتنی من، ئه م چيڤڤکه به هیچ شڤوه یهك چيڤڤکڤک نییه
باسی کوردڤك بکات و ڤهنگه ئه مه دروست کراوی ده ستی وه رگڤڤه که خڤی
بڤت، به تایبه تیش که دوور و نزیک ئاماژه ی به سهرچاوه ی ئڤرگیناڤی
چيڤڤکه که به زمانی ئینگلیزی نه داوه، بڤ ئه وه ی له په راوڤزییه وه
خوڤنهر به راوردی یه کتریان بکات. ئه مه له لایهك، له لایه کی تره وه،
فه زای ئه م چيڤڤکه نه له ڤووی کڤمه ڤایه تی و میللییه وه، نه له ڤووی
شوڤن و ڤووداو و کاره کتهره وه، به هیچ شڤوه یهك له فه زای ئه ده بی
چيڤڤکڤک یان ئه فسانه یه کی کوردی ناچڤت. ناوی کاره کتهره کان که (
دوره تولملوک، نوز هه توزه مان، به درولمه ها، فیده س، عه بدنار، حه سن
پاشا، زیرازان) ناوی نامڤن به چيڤڤکی کوردی و سهرگوزشته ی
گڤڤانه وه ی ئه ده بی سهر زاره کی کوردی. ڤهنگه ناوی کاره کتهره که ش هه ر
مه مه د نه بڤت، به ڤکو وه رگڤری کتڤبه که ئه و ناوه ی دانا بڤت. هاوکات
مه مه د له خڤڤڤکی بیابان نشینه و به وشر کڤچهری ده که ن.

هه مووشمان ده زانین کورد به و ژینگه و به و جڤره ئاژه ڤه نامڤیه و
ته نانه ت زڤر جار بڤخڤشی ده گوترڤت: (وشر و چیا یان نه گوتوه). به
گشتی فه زای چيڤڤکه که، فه زایه کی نا کوردانه یه و نه ڤووداوه کان، نه
شوڤن و کاره کتهر و تیمه ی چيڤڤکه که، یه کناگر نه وه له گه ڤکولتوور و
فه ره نگی کوردی. ئه گه رچی مه مه د له چيڤڤکه که دا وهك قاره مانڤك
نیشان ده ده رڤت، به ڤام ئه وه ی جڤگه ی هه ڤهسته کردنه ئه وه یه، که ئه و
لڤها تووی و ئازایه تی و قاره مانیه تییه ی مه مه د، هی خڤی نییه وهك
کاره کتهرڤکی کورد، به ڤکو جادووی هه ر سڤ ژنه کی و دڤوه کانه
ڤڤنوڤنی ده که ن. ئه مه ش جه خت کردنه وه یه له و وه سفه مڤژوو ڤڤ له

چه‌واشه‌یه‌ی که کورد وه‌ک ئه‌فسانه و جن‌که و بوون‌کی خه‌یا‌ی نیشان ده‌دات. واتا به گشتی مه‌مه‌د کاره‌کته‌ر‌ک نییه نموونه‌ی کورد‌کی ئازا، له خ‌بردوو، هه‌گری هه‌موو ئه‌و خاسیه‌ته نه‌ته‌وه‌ییانه‌ی که کوردیان پ‌ده‌ناسر‌ته‌وه ب‌ت. بگره له ز‌ر شو‌نی چ‌ی‌که‌دا، مه‌مه‌د ده‌کر‌ته پاساو‌ک ب‌ل‌دان له کورد. ئه‌مه و‌رای ئه‌وه‌ی که چه‌ند هه‌یه‌ک له چ‌ی‌که‌دا که‌که‌دا هه‌یه وه‌ک: -

▪ لا 12 - نووسیویه‌تی: (بوو به بیست و دووسا تهنه‌ها ده‌واره شه‌که‌ی ما بووه‌وه) به‌ام له لاپه‌ه (15) دا، دوا‌ی ئه‌وه‌ی مه‌مه‌د پیره‌م‌رده‌که ده‌بین‌ت ب‌ئه‌وه‌ی او‌ژی ی‌یشتنی پ‌بکات، پیره‌م‌رده‌که پ‌ی‌ده‌ت: (ت‌ بیست سا‌یت، چ‌ن له خ‌ته‌وه سه‌ر به و‌ات‌کی دیکه‌دا ده‌که‌یت). ل‌رده‌دا، ته‌مه‌نی مه‌مه‌د له بری ئه‌وه‌ی زیاد بکات، که‌میکردوو.

▪ لا 14 نووسیویه‌تی: (مه‌مه‌د هه‌ست‌کی ناخ‌ش به‌ر‌کی گرتبوو، شوانه‌کان جن‌ویان پ‌ده‌دا، ئه‌ویش ز‌ر به خ‌یدا شکایه‌وه و دونیای له‌به‌ر چاو که‌وت). واتا کورد‌کی ترسن‌ک بووه.

▪ لا 16 نووسیویه‌تی: (خوا هه‌ناگر‌ت ئه‌م کوردانه، خه‌ک‌کی د‌پاک و ساویلکه‌ن). واتا هیچ نازان و زوو هه‌ده‌خه‌ه‌ت‌ن‌ر.

▪ لا 17 : (مه‌مه‌د وای ده‌زانی خه‌ون ده‌خور‌ت و ده‌خور‌ته‌وه). ئه‌م وه‌سفه ب‌مه‌مه‌د، ئه‌و په‌ی نه‌نگی و شکانه‌وه‌یه. چونکه هه‌ر که‌س‌ک که‌م‌ک شاره‌زایی له م‌ژوو هه‌ب‌ت، ده‌زان‌ت که‌س ئه‌وه‌نده‌ی کورده‌کان، له مانای خه‌ون و ل‌کدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌کان به‌له‌د نین!

▪ لا 28 نووسیویه‌تی: (جلو به‌رگی ک‌نیش ه‌نگ و ووی گه‌چ‌اندوو) گه‌چ‌اندن ب‌ه‌نگ و وو ناب‌ت. ل‌رده‌دا به‌مانای ت‌کچوون به کارهاتوو، به‌ام دهم و چاوی مر‌ف ناگه‌چ‌ن‌ر‌ت.

▪ لا 38- (دوا‌ی ئه‌وه‌ی دوره‌تولملوک سنگ و به‌ر‌کی خ‌ی ب‌مه‌مه‌د واپ‌ا ده‌کات، ه‌شتا نازان مه‌مه‌د ک‌یه و ناوی چیه، چونکه وه‌ک پیاو‌ک خ‌ی پ‌ناساندوو. که‌چی پ‌ی‌ده‌ت مه‌مه‌د وامه‌که) نازانم چ‌ن زانی ناوی مه‌مه‌ده؟!

▪ لا 74- نووسیویه‌تی: (تووکی با‌نده) ب‌گومان با‌نده په‌ی هه‌یه، نه‌ک تووک، چونکه تووک ب‌شیرده‌ره‌کانه!

▪ لا 87- نووسیویه‌تی: (ئ‌واره‌ی هه‌ردوو ی‌ژی سی و ن‌یه‌مین و ک‌تایی). ل‌رده‌دا، مه‌به‌ست له چله‌مین ی‌ژه‌که‌یه، به‌ام سیو ن‌یه‌مین و ک‌تایی مانای وایه، تهنه‌ها سی و ن‌ی ژ بووه. له کات‌کدا مه‌به‌سته‌که ئه‌وه‌یه، که چل ی‌ژ م‌ه‌ت به مه‌مه‌د دراوه.

▪ 88) (دوای ئه‌وه‌ی ده‌وه‌که هه‌فتا هه‌زار ځو‌جی کارامه بانگ ده‌کات و کاریان پـ ده‌سپـرـت، بـ دروست کردنی کـشـک له زـو زیو بـ مه‌مه‌د، ده هه‌زاریان زـو زیوه‌که دـنن، ده هه‌زاریان بناغه‌ی کـشـک دا ئه‌نـن، ده هه‌زاریان پرده‌که دروست ده‌که‌ن، ده هه‌زاریان به دنیا بـاو ده‌بنه‌وه) بـگومان ئه‌مه ده‌کاته (چل هه‌زار) ، سی هه‌زار ده‌وه‌که‌ی تر و نـن، وه‌رگـو نووسه‌ری به ناو ئه‌و چـیـکـه‌ش پـمان ناـن کاریان چـوو؟

▪ لا 91 نووسیویه‌تی: (تانجیان خسته سهر سهری مه‌مه‌د) تانج، هه‌یه تاج دروسته. چونکه تانج به مانای بازی سهر مل دـت و پـله به‌ندییه‌کی سهربازییه. له کورده‌واریدا کهس ناـت تانجیان له سهر نا، به‌کو ده‌ن تانجیان له سهر نا.

▪ لا 116: (دوای ئه‌وه‌ی مه‌مه‌د، زـدی خـی جـددـت و چـند ساـک دوور ده‌که‌و ته‌وه و ده‌بـته پاشا، جارـکی تر ده‌گه ته‌وه نـو خـه‌که‌ی) به‌ام ئه‌وه‌ی جـگه‌ی سهرنجه ئه‌وه‌یه، که هه‌موو ئه‌و ځووداو و به‌سهرهات و گـانکارییانه‌ی له ژیا‌نی مه‌مه‌د هاتوونه‌ته ئاراوه، ته‌نها شه‌ش ساـیـان به سهردا تـپه‌یوه. که ئه‌مه‌ش هه‌هـ و پارادـکـسـکی زه‌مه‌نی گه‌وره‌یه له چـیـکه‌که‌دا.

▪ لا 120 (په‌یکه‌که ده‌ت به هه‌موو ژیا‌نی خـم، مرـقی وا ساده و ساکاری وه‌ک مه‌مهم نه‌بینیوه) وه‌سفه‌که دیاره و پـویست به شرـقه‌کردن ناکات. دوا‌جار ده‌م، کایه‌ی وه‌رگـان له نـو ئـمه‌دا، پـویستی به ځـختـن و به یاساییکردن و به هونه‌ریکردن هه‌یه. ناکـرت ههر که‌سـک چـی مه‌به‌ست بوو، به ئاره‌زووی خـی هه‌بـیـرت و وه‌ریبگـت، به بـ ئه‌وه‌ی ځه‌چاوی ئه‌وه بکات که ئاخـ ئه‌م به‌ره‌مه، چـند خـزمت به خوـنه‌رو کولتووورو فه‌ره‌نگی کوردی ده‌کات. وه‌رگـان پرـسه‌یه‌کی قورس و به‌رپرسیاریه‌تیه، زـر له‌وه گه‌وره‌ترو مانادارتره، که‌سانـک بـ خـ ده‌رخستن و ناو ده‌رکردن، پـیه‌وه سهرقاـبن. کتـبه‌که‌ش گه‌رچی سـ کهس پـدا‌چوونه‌وه‌ی زمانه‌وانیان بـ کردووه، وه‌لـ ههر له لایه‌ه‌ی یه‌که‌مه‌دا، چـند هه‌یه‌ک هه‌ن.

▪ په‌راوـز: مه‌مه‌دی کورد، نووسینی: چارلز وـز، وه‌رگـانـی: عه‌بدو‌اعه‌بدو، بـاو کردنه‌وه‌ی: کتـبخانه‌ی ئه‌حمه‌دی خانـسـران 2020.

• ئه‌م باب‌ه‌ته له ځـنامه‌ی هه‌ولـر ژماره (3412) ژی 1/2/2021 بـاو کراوه‌ته‌وه..